

U organizaciji SUBNOR-a BiH, 11. svibnja 2013.g. u Jablanici, s početkom u 11,00 sati održat će se prigodno obilježavanje 70. obljetnice bitke na Neretvi, najveće epopeje u spašavanju ranjenih i bolesnih boraca NOV, jedinica i VŠ NOB-e u 2. svjetskom ratu, na području Balkana. Prije svečanog programa mladi će bacati cvijeće u r. Neretvu s mosta, a više delegacija položiti vijence i zapaliti svijeće kod Spomenika.

U organizaciji Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista iz Dalmacije kreću dva autobusa mladih i starijih poštovatelja, te borci-učesnici uspješne bitke u kojoj su najveći obol dala partizanska mladost iz Dalmacije.

Dalmaciju, od polovice 1942.g, i s početka 1943. obilježava opći narodni ustanak, naročito omladine u NOVH-e.

U partizane, krajem studenog 1942.g. otišlo je 6.500 dalmatinaca od čega oko 85% Hrvata. Jedan dio partizanskih boraca, oko 2000 iz Dalmacije ulazi u sastav proleterskih divizija NOVJ, (oko 2.200), a u krajiške i banijsku diviziju, oko 1.100 boraca. Iz Dalmacije ukupno je otišlo oko 5.300 boraca. U siječnju i veljači, ustanak u Dalmaciji ne jenjava. U NOVH-e stupilo je novih oko 5.000 boraca, većina na dragovoljnoj osnovi. Dalmacija je do veljače 1943.g. dala u NOVH-e oko 12.000 boraca. Hrvati su bili većina, oko 80%. Tito je javno izjavio: „Dalmatinci idu u partizanske redove. Dalmatinci se dižu u borbu za slobodu i sretniju budućnost svog naroda...“

Dalmatinskim borcima popunjavaju se i novoformirane dalmatinske brigade. U oslobođenom Imotskom, 13. veljače 1943.g., formirana je 9. dalmatinska divizija NOVH-e. Borci 9. dalmatinske divizije po zapovjedi VŠ NOVJ kreću prema Neretvi.

U bitci na Neretvi od 9. veljače do 23.03.1943.g. od postrojbi GŠ Hrvatske učestvuje oko 14.380 boraca, a od toga iz Dalmacije oko 11.200 boraca. Ako se zna da je u bitci na Neretvi učestvovalo oko 24.000 boraca NOVJ, onda proizlazi da je iz postrojbi GŠ Hrvatske

učestvovalo oko 60% svih boraca. Presudni čin proboja i spašavanja boraca i ranjenika u dolini rijeke Neretve izveli su Dalmatinci, a osobito borci 2. dalmatinske brigade. 9. dalmatinska sa 7. banijskom imala je tešku zadaću: preuzela je prijenos ranjenika i velikog broja tifusara oko 4.000, noseći ih preko Neretve i bespuća Prenja. Da bi, potom, nastavila borbu zajedeno s 5. crnogorskom brigadom protiv četnika Draže Mihailovića u rajonu Nevesinja. Od Imotskog do Nevesinja 9. dalmatinska divizija je izgubila oko 700 boraca.

Raspuštanje 9. dalmatinske divizije 14.4.1943.g., oko 370 boraca vratilo se u Dalmaciju, da se bore u svojoj sredini. Ostali borci, raspoređeni su u druge brigade NOVJ, da bi nastavili put oslobađanja teritorija u pravcu istočne Bosne .

Dok se vodila bitka na Neretvi, u ožujku postrojbe NOVH-e, na tromeđi Dalmacije, Like i Bosne vodile su krvavi obračun s četnicima, a na moru u srednjoj Dalmaciji, novoosnovani Mornarički odred s više naoružanih brodova intenzivno napada promet talijanski konvoja u hvarskom, bračkom, neretvanskom i korčulanskom kanalu. Najveća pomorska partizanska akcija izvedena je nedaleko Sućurja i Lovišta. Zaplijenjeno je dosta prehrambenih i drugih sredstava. Velika glad je vladala na Biokovu, otocima i Mosoru.

Ovaj kratki osvrt činimo i u povodu Dana Europe – Pobjede nad fašincizmom u svijetu.

Split, 09.05.2013.g.

KREŠIMIR SRŠEN, prof.